

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ АПРИЛ – ЮНИ 2019 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

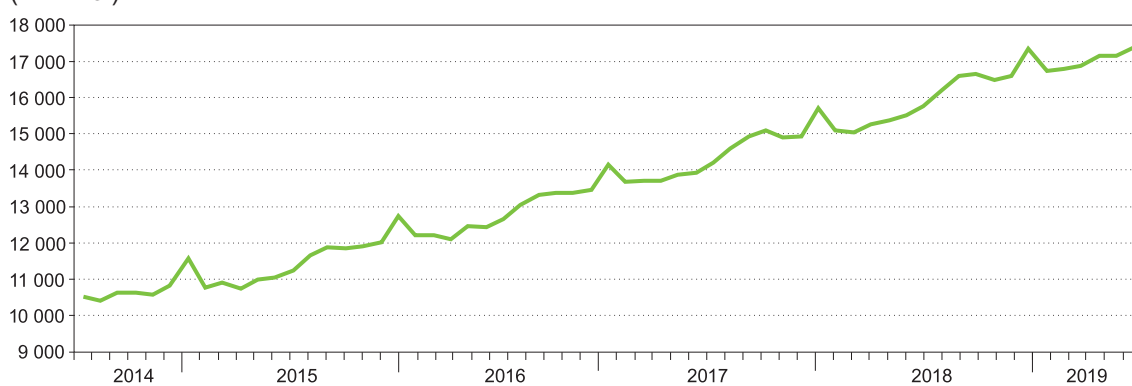
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на юни 2019 г. парите в обращение¹ достигнаха 17 361.6 млн. лв., като запазват положителния си растеж на годишна база. Спрямо края на юни 2018 г. те нараснаха с 10.10%, или с 1592.9 млн. лв. През предходния едногодишен период (юни 2017 г. – юни 2018 г.) нарастването беше по-малко като абсолютна стойност (1553.8 млн. лв.), но по-голямо в процентно отношение (10.93%).

Пари в обращение (юни 2014 г. – юни 2019 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През април – юни 2019 г. парите в обращение се увеличиха с 505.7 млн. лв., или с 3.00% в сравнение с края март 2019 г. Нарастването им е с 0.42 процентни пункта по-малко от отчетеното за същия период на 2018 г. Най-висок месечен растеж (1.74%) в рамките на второто тримесечие на 2019 г. парите в обращение отбелязаха през април.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 юни 2018 г.	31 март 2019 г.	30 юни 2019 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	15 768.7	16 855.9	17 361.6
Банкноти	15 375.1	16 423.4	16 917.9
Разменни монети	386.0	424.7	435.8
Възпоменателни монети	7.6	7.8	7.9

Източник: БНБ.

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на юни 2019 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.44%, като през второто тримесечие той се е увеличил с 0.01 процентен пункт спрямо края на март 2019 г.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на второто тримесечие на 2019 г. е 36.38 лв., което представлява намаление с 0.03 лв. спрямо края на март 2019 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.48 лв., или с 4.24%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лв. в сравнение с останалите номинали, както и поради замяната на банкнотата от 2 лв. с монета със същия номинал.

Към 30 юни 2019 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.51% и през второто тримесечие се е понижил с 0.01 процентен пункт спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на юни 2019 г. е 0.17 лв. и е без промяна спрямо края на първото тримесечие на 2019 г. За едногодишен период стойността ѝ нарасна с 0.01 лв. в резултат от навлизането в обращение на монетата с номинална стойност 2 лв.

В края на юни делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и остава без промяна както спрямо края на март 2019 г., така и спрямо края на юни 2018 г.

В изпълнение на приетата от УС на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2019 г.“ и на основание чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка (БНБ) през второто тримесечие БНБ пусна в обращение сребърна възпоменателна монета „Евлоги и Христо Георгиеви“ от серията „Българско възраждане“ с номинална стойност 10 лв.

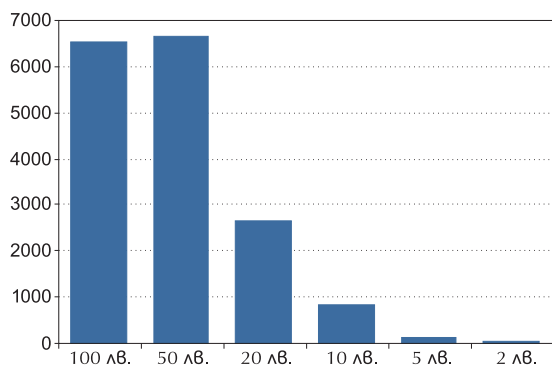
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на юни 2019 г. в обращение са 464.9 млн. броя банкноти, които са с 14.0 млн. броя, или с 3.10% повече в сравнение с края на март. За същия период общата им стойност нарасна с 3.01% (494.5 млн. лв.), достигайки към 30 юни 16 917.9 млн. лв.

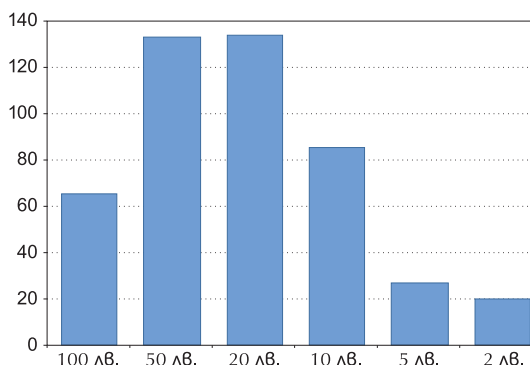
С най-голям дял (28.79%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на второто тримесечие на 2019 г. продължава да е банкнотата с номинал 20 лв., като към 30 юни в обращение са 133.8 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (4.28%) е броят на банкнотите от 2 лв.

Структура на банкнотите в обращение към 30 юни 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на март 2019 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 2 и 100 лв. намаляха съответно с 0.27 и 0.10 процентни пункта, а тези на банкнотите с номинална стойност 5, 10, 20 и 50 лв. нараснаха съответно с 0.06, 0.16, 0.06 и 0.09 процентни пункта.

За едногодишен период (юни 2018 г. – юни 2019 г.) банкнотите в обращение се увеличиха с 24.5 млн. (5.56%) по брой и с 1542.8 млн. лв. (10.03%) по стойност.

Запазва се тенденцията от предходните периоди за изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с висока номинална стойност (50 и 100 лв.) в сравнение с останалите номинали. Те са с основен дял в годишното нарастване както на броя, така и на стойността на банкнотите в обращение.

Спрямо края на юни 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.73 и 1.24 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляха съответно с 1.21, 0.22, 0.17 и 0.37 процентни пункта.

В края на юни 2019 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лв. е 6665.3 млн. лв., което е най-големият дял (39.41%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.24%) е стойността на банкнотите с номинал 2 лв.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение през второто тримесечие на 2019 г. дяловете на номиналите от 2 и 100 лв. намаляха спрямо края на първото съответно с 0.01 и 0.24 процентни пункта, а тези от 5, 10, 20 и 50 лв. нараснаха съответно с 0.01, 0.04, 0.05 и 0.15 процентни пункта.

Банкнотата от 100 лв. е единствената в структурата по стойност на банкнотите в обращение, чийто дял нараства (с 1.92 процентни пункта) за едногодишен период. Дяловете на останалите номинали намаляват, като най-съществено е понижението на дела на банкнотата от 20 лв. – с 0.88 процентни пункта (от 16.71% на 15.83%). Най-малко е намалението на дела на банкнотата от 5 лв. – с 0.07 процентни пункта.

В края на юни 2019 г. в обращение са 2503.3 млн. броя разменни монети, които са с 37.7 млн. броя, или с 1.53% повече в сравнение с броя им в края на март. За същия период общата им стойност се увеличи с 11.2 млн. лв., или с 2.63%, и в края на юни 2019 г. достигна 435.8 млн. лв.

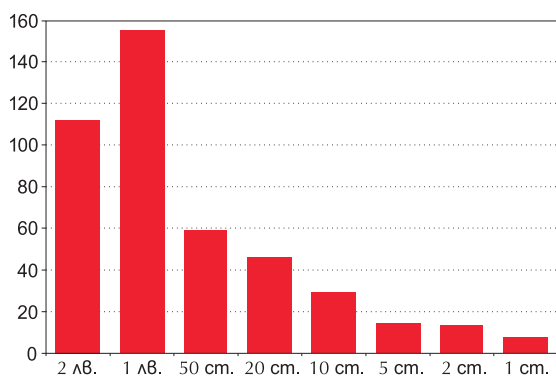
Запазва се тенденцията към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. През второто тримесечие на 2019 г. най-голямо в процентно изражение е нарастването при разменната монета с номинал 2 лв. – със 7.18%. Монетите с ниска номинална стойност (1, 2 и 5 ст.) имат относително устойчиво нарастване, като за периода април – юни отбелязаха увеличение съответно с 1.51%, 1.79% и 1.64%.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 152.8 млн. (6.50%), а стойността им – с 49.8 млн. лв. (12.90%). С по-бърз темп нараства броят на монетите с висока номинална стойност (1 и 2 лв.). Броят на монетите от 1 лв. нараства със 7.13%, или с 10.3 млн. По-значително на годишна база е нарастването на броя на монетите от 2 лв. – с 40.14%, което представлява увеличение с 16.1 млн. броя, като в края на юни 2019 г. броят им достигна 56.1 млн. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 3.18% за монетите от 50 ст. до 6.93% при монетите от 2 ст.

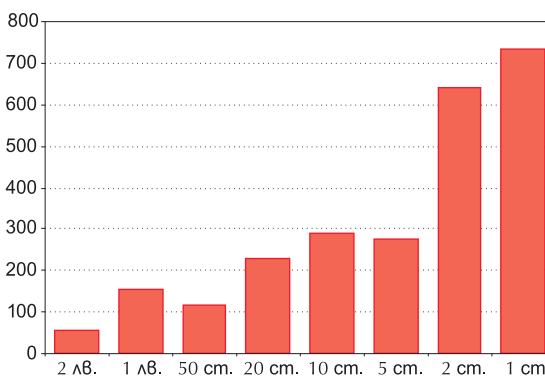
Най-голям дял (29.40%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на второто тримесечие на 2019 г. имат монетите от 1 ст., като към 30 юни извън касите на БНБ са 736.1 млн. броя. С най-малък дял (2.24%) е броят на монетите с номинална стойност 2 лв.

Структура на разменните монети в обращение към 30 юни 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на март 2019 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 ст. съответно с 0.01, 0.07, 0.06 и 0.06 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 2 и 5 ст. и от 2 лв. нараснаха съответно с 0.07, 0.01 и 0.12 процентни пункта. Броят на монетите с номинална стойност 1 лв. е с дял от 6.21%, какъвто беше и в края на първото тримесечие на 2019 г.

За едногодишен период спрямо края на юни 2018 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 ст. съответно с 0.18, 0.20, 0.15 и 0.15 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2 ст. и от 1 и 2 лв. нараснаха съответно с 0.10, 0.04 и 0.54 процентни

пункта. Делът на разменните монети от 5 ст. е 11.01% и е същият, както в края на юни 2018 г.

Динамиката по стойност на разменните монети в обращение също запази тенденцията си към растеж от последните няколко години. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от 1 лв. и 2 лв. Общата стойност на монетите от 1 лв. в обращение в края на юни 2019 г. е 155.4 млн. лв., което представлява най-големият дял (35.67%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.69%) е стойността на монетите от 1 ст.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 1.09 процентни пункта нарасна делът на монетите от 2 лв. Намалението на дяловете на останалите номинали (1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв.) е съответно с 0.02, 0.02, 0.03, 0.11, 0.19, 0.32 и 0.40 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нарасна делът единствено на монетата от 2 лв. (с 5.00 процентни пункта). Намалението на дяловете на останалите номинали (1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв.) е съответно с 0.11, 0.16, 0.19, 0.52, 0.82, 1.28 и 1.92 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода април – юни 2019 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 230 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. спрямо първото тримесечие на 2019 г. те са с 63 броя по-малко.

Брой на неистинските български банкноти (април – юни 2019 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	8	36	158	25	2	1

Източник: БНБ.

Относителният дял на задържаните през второто тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на юни 2019 г. възлиза на 0.000049%.

В общия брой на задържаните през второто тримесечие на 2019 г. неистински български банкноти най-голям е делът на тези с номинал 20 лв. (68.70%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000118% от общия брой на намиращите се в обращение в края на юни 2019 г. банкноти с този номинал. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 50 и 10 лв., съответно с 15.65% и 10.87%. Общият дял на задържаните 8 броя неистински банкноти

от 100 лв., 2 броя от 5 лв. и 1 брой от 2 лв. е 4.78%. В периода април – юни 2019 г. бяха регистрирани и задържани общо 185 броя неистински български разменни монети, от които 141 броя от 2 лв., 19 броя от 1 лв. и 25 броя от 50 ст. Относителният дял на задържаните през второто тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на юни 2019 г. е 0.000007%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през второто тримесечие на 2019 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 156 броя евро, 97 броя щатски долари и 36 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

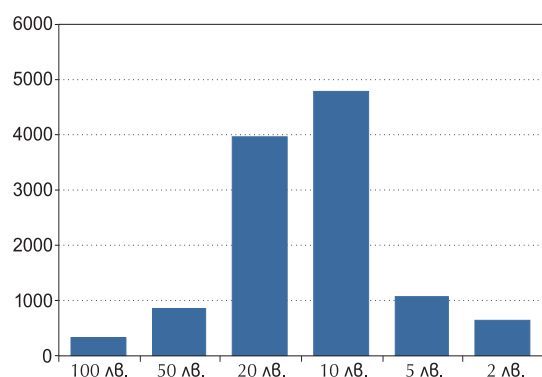
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода април – юни 2019 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 11.6 млн. броя. Те са с 0.5 млн. броя (4.71%) повече в сравнение с отделените като негодни през първото тримесечие на 2019 г.

За едногодишен период (юни 2018 г. – юни 2019 г.) отделените негодни банкноти са 52.2 млн. броя, което е с 5.2 млн. броя (9.14%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (юни 2017 г. – юни 2018 г.).

При машинната обработка на банкнотите през второто тримесечие на 2019 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лв. (40.99%), следвани от банкнотите от 20 лв. (33.96%). Дяловете на банкнотите с номинали 2, 5 и 50 лв. са съответно 5.55%, 9.32% и 7.45%. Най-малък е дялът на отделените като негодни банкноти с номинал 100 лв. – 2.74%.

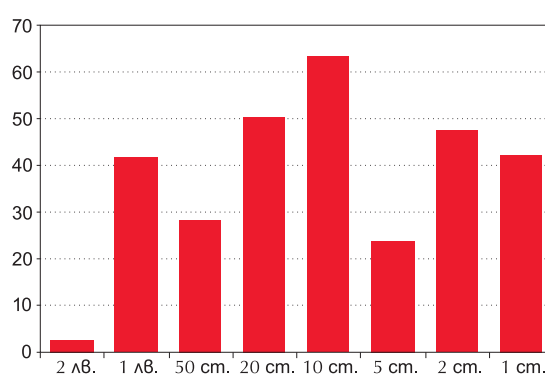
Негодни банкноти (април – юни 2019 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (април – юни 2019 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През второто тримесечие на 2019 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 299.6 хил. броя,

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

което е с 43.3 хил. броя (16.91%) повече в сравнение с отделените през първото тримесечие на 2019 г. За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1099.4 млн. броя, което е със 73.0 хил. броя (6.23%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (юни 2017 г. – юни 2018 г.).

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.